Türkiye'deki Doğal ve Kültürel Semboller

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Semboller ve mekân algısı:** Bir yeri mutlak konumunun ötesinde tanımlayan; o yerle özdeşleşen doğal oluşum, anıt, yapı, tarihî kişilik, yemek, el sanatı gibi değerlere **doğal ve kültürel semboller** denir. Semboller mekânları özgün ve çekici kılar, merak uyandırarak ziyaret edilmelerini sağlar; bazı yerler bu sayede uluslararası üne kavuşur (İstanbul için Boğaziçi, Kız Kulesi, Ayasofya; Kapadokya için peribacaları gibi).
- **Kültürel miras: Somut kültürel miras** tarihî kentler, yapılar, arkeolojik alanlar, kültürel peyzajlar ve taşınabilir kültür varlıklarıdır. **Somut olmayan kültürel miras** ise toplulukların sahiplendiği uygulama, anlatım, bilgi, beceri ve geleneklerdir (Türk kahvesi kültürü, Kırkpınar yağlı güreşleri, Mevlevi sema töreni, meddahlık, âşıklık geleneği, Karagöz, ebru, Hıdrellez gibi).
- **Dünya mirası:** UNESCO, olağanüstü evrensel değere sahip doğal oluşum, anıt ve alanları **Dünya Mirası Listesi**'ne alır. Türkiye'nin listedeki varlıklarından bazıları: İstanbul'un Tarihî Alanları, Göreme Millî Parkı ve Kapadokya ile Hierapolis-Pamukkale (karma miras), Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Hattuşa, Nemrut Dağı, Safranbolu, Selimiye Camii, Çatalhöyük, Efes, Ani, Göbeklitepe, Arslantepe. Liste her yıl yeni varlıklarla genişleyebilir; ayrıca bir de **geçici (aday) liste** vardır.
- **Coğrafi işaret:** Belirgin niteliği, ünü ya da diğer özellikleri bakımından belli bir yöreyle özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir. **Menşe adı:** Ürünün tüm ya da esas nitelikleri o yörenin doğal ve beşerî unsurlarından kaynaklanır; üretim, işleme ve diğer **bütün aşamalar** o yörede yapılır. **Mahreç işareti:** Ürün yöreyle özdeşleşmiştir; üretim, işleme ya da diğer aşamalardan **en az biri** o yörede yapılır. **Geleneksel ürün adı:** Bu iki kapsama girmeyen, en az otuz yıldır geleneksel olarak kullanıldığı kanıtlanan ürün adlarıdır.
- **Önemi:** Semboller ve coğrafi işaretler yöresel ürünleri ve bilgi birikimini korur, taklidi önler, ürünün değerini ve üreticinin gelirini artırır, turizmi ve bölgesel kalkınmayı destekler; ortak mirasın korunması vatan bilinci ve sürdürülebilirlik açısından önemlidir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Doğal ve kültürel semboller mekânların özgün ve çekici hâle gelmesini sağlar.
( ) Meddahlık ve Karagöz somut kültürel miras ögeleridir.
( ) Menşe adı tescilli bir ürünün bütün üretim aşamaları o yörede yapılmalıdır.
( ) UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yalnızca doğal varlıklar yer alır.

2 Aşağıdaki kültürel miras ögelerini türleriyle eşleştiriniz.

1. Selimiye Camii
2. Kırkpınar yağlı güreşleri
3. Çatalhöyük
4. Türk kahvesi kültürü

a) Somut olmayan kültürel miras (geleneksel spor ve festival)
b) Somut kültürel miras (arkeolojik alan)
c) Somut kültürel miras (mimari yapı)
d) Somut olmayan kültürel miras (sofra ve sohbet geleneği)

---

3 Bir ürünün belirli bir yöreyle özdeşleştiğini gösteren ve o ürünü koruma altına alan işarete ne ad verilir?

A) Ticari marka
B) Kalite belgesi
C) Dünya mirası
D) Gümrük etiketi
E) Coğrafi işaret

---

4 UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde **karma (doğal ve kültürel) miras** olarak yer alan varlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Göreme Millî Parkı ve Kapadokya
B) Selimiye Camii ve Külliyesi
C) Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası
D) Safranbolu Şehri
E) Hattuşa: Hitit Başkenti

---

5 Boş bırakılan yerleri uygun kavramlarla doldurunuz.

a) Toplulukların kendi kültürel mirasının parçası olarak gördüğü uygulama, bilgi ve becerilere ..... kültürel miras denir.
b) Olağanüstü evrensel değere sahip alanları Dünya Mirası Listesi'ne alan uluslararası kuruluş .....'dur.
c) Menşe adı ve mahreç işareti kapsamına girmeyen, en az otuz yıldır kullanılan ürün adlarına ..... ürün adı denir.

---

6 Aşağıdakilerden hangisi bir mekânı sembolize eden **doğal** değere örnektir?

A) Ayasofya B) Peribacaları C) Mevlana Müzesi D) Anıtkabir E) Topkapı Sarayı

---

7 Aşağıdakilerden hangisi doğal ve kültürel sembollerin bir mekâna kazandırdıklarından biri **değildir**?

A) Mekânın zihinde somutlaşması
B) Ziyaretçi sayısının artması
C) Mekânın uluslararası tanınırlık kazanması
D) Mekânın sıradanlaşarak diğer yerlere benzemesi
E) Mekânın özgünlük kazanması

8 Bir ürünün **mahreç işareti** olarak tescil edilebilmesi için aşağıdaki koşullardan hangisi yeterlidir?

A) Bütün aşamaların yurt dışında yapılması
B) Ürünün yalnızca bir firma tarafından satılması
C) Üretim, işleme ya da diğer aşamalardan en az birinin o coğrafi alanda yapılması
D) Ürünün en az yüz yıllık olması
E) Ürünün hiçbir yöreyle ilişkisinin olmaması

9 Aşağıdakilerden hangisi UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bir **arkeolojik alan**dır?

A) Uludağ B) Van Gölü C) Göbeklitepe D) Ağrı Dağı E) Uzungöl

10 Bir kentin sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin korunmasının **topluma** sağladığı katkı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kentin tanınırlığının azalması
B) Turizm gelirlerinin düşmesi
C) Kültürel çeşitliliğin yok olması
D) Tarih bilincinin ve vatan sevgisinin güçlenerek bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması
E) Yerel ürünlerin unutulması

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Kartlarda iki kurgusal ürünün üretim süreci verilmiştir.
Buna göre bu ürünlerin tescil türleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

K	L
Yalnızca bir vadinin mikroklimasında yetişen üzümden, aynı vadide geleneksel yöntemle yapılan pekmez; bütün aşamalar vadide yapılır.	Başka illerden getirilen sütle, ünlü olduğu kasabada ustaların özel tekniğiyle yapılan tatlı; yalnızca işleme aşaması kasabada yapılır.

A) K: menşe adı – L: mahreç işareti
B) K: mahreç işareti – L: menşe adı
C) K: geleneksel ürün adı – L: menşe adı
D) K ve L: menşe adı
E) K ve L: mahreç işareti

12 Grafikte, 2018'de UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınan kurgusal bir ören yerinin yıllık ziyaretçi sayısı verilmiştir.
Grafiğe göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

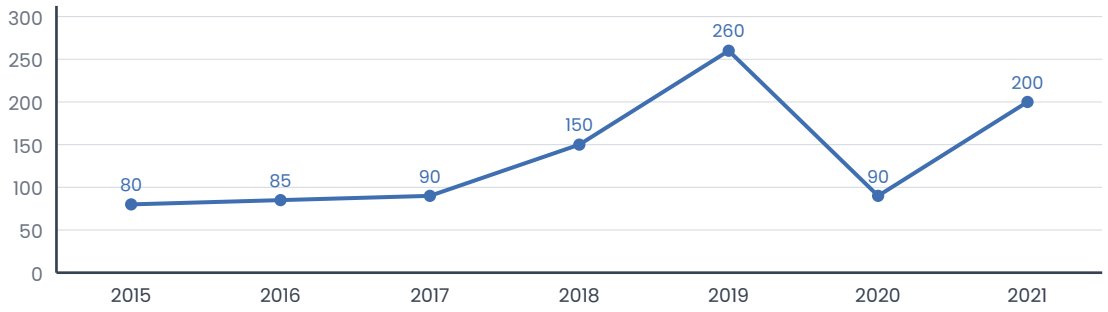

A) Listeye alınma ziyaretçi sayısını azaltmıştır.
B) Listeye girmeden önceki yıla göre 2019'da ziyaretçi sayısı iki katından fazla artmıştır.
C) Ziyaretçi sayısı her yıl düzenli artmıştır.
D) En fazla ziyaretçi 2015'te gelmiştir.
E) 2020'deki düşüşün nedeni listeden çıkarılmasıdır.

13 Bir ürünün coğrafi işaretle tescil edilmesinin;
I. Ürünün taklit edilmesini önleme
II. Üreticinin gelirini ve ürünün değerini artırma
III. Yöreyi tanıtarak turizme katkı sağlama
katkılarından hangilerini sağlaması beklenir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

14 İstanbul denildiğinde akla ilk olarak Boğaziçi, Kız Kulesi, Galata Kulesi ve Ayasofya'nın gelmesi aşağıdakilerden hangisini açıklar?

A) İstanbul'un mutlak konumunun bilinmediğini
B) Bu yapıların İstanbul dışında da bulunduğunu
C) Sembollerin bir mekânın algılanmasında belirleyici olduğunu
D) Sembollerin mekân algısını etkilemediğini
E) İstanbul'un yalnızca doğal değerlere sahip olduğunu

15 Küreselleşmeyle birlikte kentlerin birbirine benzemeye başlaması karşısında mekânların özgünlüğünü korumak için aşağıdakilerden hangisi **en uygun** uygulamadır?

A) Tarihî yapıların yıkılarak yerlerine benzer yüksek binalar yapılması
B) Tarihî dokunun korunması ve yöresel mimari, el sanatları ve mutfak kültürünün yaşatılması
C) Yöresel festivallerin kaldırılması
D) Bütün kentlerde aynı tip alışveriş merkezlerinin yapılması
E) Geleneksel el sanatlarının yasaklanması

16 Aşağıdaki kentleri, onları sembolize eden değerlerle eşleştiriniz.

1. Konya
2. Edirne
3. Nevşehir
4. Denizli

a) Peribacaları
b) Pamukkale travertenleri
c) Mevlana Müzesi ve sema töreni
d) Selimiye Camii ve Kırkpınar güreşleri

17 Aşağıdakilerden hangisi somut olmayan kültürel mirasın özelliklerinden biridir?

A) Kuşaktan kuşağa aktarılan, topluluklarca sürekli yeniden yaratılan uygulama ve becerilerden oluşması
B) Yalnızca taştan yapılmış anıtları kapsaması
C) Müzelerde sergilenen eşyalardan ibaret olması
D) Tek bir kişiye ait olup toplulukla ilgisinin olmaması
E) Hiçbir zaman değişmeyen doğal oluşumlardan oluşması

18 Bir yapının UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmasının yapıya ve bulunduğu yöreye etkisi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yapının ziyarete kapatılması
B) Yapının yıkılmasına izin verilmesi
C) Yörenin turizm gelirinin azalması
D) Uluslararası tanınırlığın artması ve koruma çalışmalarının güçlenmesi
E) Yapının başka bir ülkeye taşınması

19 Türkiye'de neredeyse her kentin kendine özgü doğal ve kültürel sembollerinin bulunmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bütün kentlerin aynı iklime sahip olması
B) Türkiye'nin küçük bir ülke olması
C) Kentlerin tarihî geçmişinin bulunmaması
D) Kentlerin hepsinin kıyıda olması
E) Farklı yer şekilleri ve iklimlerin yanında çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmış olması

20 Yaşadığınız ili ya da ilçeyi sembolize eden **bir doğal** ve **bir kültürel** değer yazarak bunların mekân algısına etkisini açıklayınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Şemada coğrafi işaret türleri gösterilmiştir.
Aşağıdaki kurgusal ürünlerden hangisinin **menşe adı** olarak tescil edilmesi en uygundur?

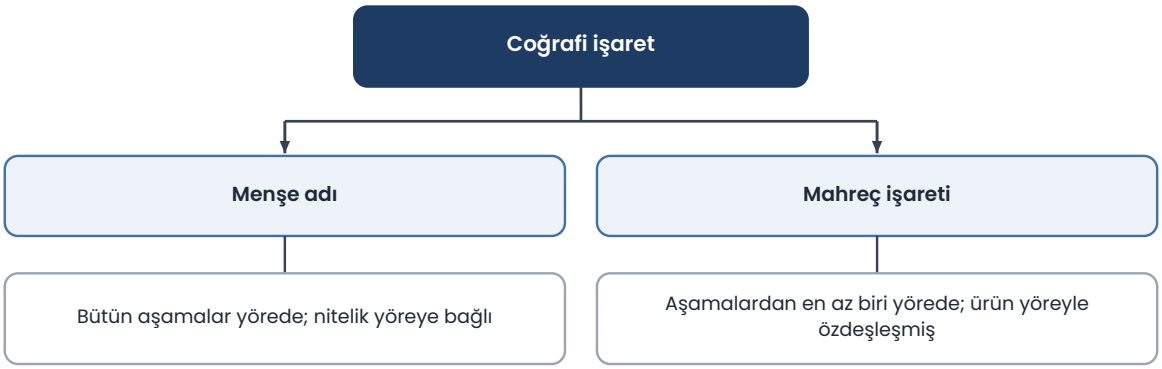

A) Yurt dışından getirilen kakaoyla bir ilçede yapılan çikolata
B) Farklı illerden toplanan fındıkla bir kentte paketlenen fındık ezmesi
C) Ham maddesi çeşitli bölgelerden gelen ama bir kasabanın ustalarınca dokunan halı
D) Yalnızca belirli bir yaylanın otlarıyla beslenen koyunların sütünden, o yaylada geleneksel yöntemle yapılan peynir
E) Bir kentin fabrikasında üretilen ve her yerde satılan hazır çorba

22 UNESCO ile ilgili;
I. Hierapolis-Pamukkale, doğal travertenleri ve antik kentiyle karma miras niteliğindedir.
II. Kırkpınar yağlı güreşleri Dünya Mirası Listesi'nde bir anıt olarak yer alır.
III. Dünya Mirası Listesi'ne adaylık için önce geçici listeye başvurulur.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

23 Kurgusal bir yöresel ürünün kilogram fiyatı coğrafi işaret tescilinden önce **120 TL**, tescilden sonra **156 TL** olmuştur.
Ürünün fiyatı yüzde kaç artmıştır?

A) %23 B) %30 C) %36 D) %56 E) %130

24 Tarihî bir kentte turizmin gelişmesiyle eski konakların otele, dükkânların hediyelik eşya satış yerine dönüştürüldüğü görülmektedir.
Bu dönüşümün kültürel mirası korumaya **katkı sağlayabilmesi** için aşağıdakilerden hangisine dikkat edilmelidir?

A) Yapıların özgün mimari dokusunun korunarak koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi
B) Konakların tamamen yıkılıp yeniden yapılması
C) Yerel halkın kentten uzaklaştırılması
D) Kentteki ziyaretçi sayısının sınırsız artırılması
E) Yöresel el sanatlarının yerine seri üretim ürünlerin satılması

25 Aşağıdakilerden hangisi bir yerin **somut olmayan** kültürel mirasını yaşatmaya yönelik bir çalışmadır?

A) Antik bir tiyatronun restore edilmesi
B) Bir kervansarayın çatısının onarılması
C) Bir müzeye yeni vitrin yapılması
D) Bir ören yerinin çevresinin çitle çevrilmesi
E) Âşıklık geleneğini sürdüren ozanların usta-çırak ilişkisiyle genç kuşaklara bu geleneği öğretmesi

26 Tabloda dört kurgusal ilin sahip olduğu bazı değerler verilmiştir.
Bu illerden hangisinin **doğa turizmi ve jeoturizm** açısından sembolik değeri en yüksektir?

İl	Öne çıkan değerler
K	Tarihî camiler, medrese, geleneksel çarşı
L	Antik tiyatro, tapınak kalıntıları, müze
M	Yöresel yemek festivali, el dokuması halı
N	Volkanik krater gölleri, travertenler, kanyon

A) K B) L C) N D) M E) K ve L

27 Bir yörede asırlardır üretilen bir ürün için coğrafi işaret başvurusu yapılmadığı ve başka yerlerde aynı adla nitelikçe düşük ürünler satıldığı görülmüştür.
Bu durumun yöreye en önemli zararı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ürünün dünya çapında daha çok tanınması
B) Ürünün itibarının zedelenmesi ve yöre üreticilerinin gelir kaybına uğraması
C) Yöredeki üretimin artması
D) Ürünün fiyatının yükselmesi
E) Yöreye gelen turist sayısının artması

28 Bir kentin sembollerinin bulunduğu yerle özdeşleşmesi, ziyaretçilerin o yeri "görmeden önce tanımasına" yol açmaktadır.
Bu durumun kentin ekonomisine yansıması aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tanıtım kolaylaştığı için turizm talebinin ve buna bağlı ticaretin artması
B) Kentin nüfusunun hızla azalması
C) Kente yapılan yatırımların durması
D) Kentin yalnızca tarıma yönelmesi
E) Kentteki hizmet sektörünün küçülmesi

29 Kapadokya'da doğal süreçlerle oluşan peribacalarının tarih boyunca oyularak ev, kilise ve depo olarak kullanılması bu alanın hangi özelliğini açıklar?

A) Yalnızca doğal değere sahip olmasını
B) Hiçbir tarihî değerinin bulunmamasını
C) Yalnızca yakın dönemde yerleşildiğini
D) Somut olmayan kültürel mirasın bir örneği olmasını
E) Doğal ve kültürel değerlerin iç içe geçtiği bir karma miras alanı olmasını

30 Coğrafi işaretli bir ürünün üretildiği bir yörede, bu ürünün sosyal, kültürel ve ekonomik katkılarını **birer** örnekle açıklayınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**